XVI

EPISTOLA GRATULATORIA
QUA
PODAGRAM SINE SALE
EXPLICAT AC DEFENDIT
ET
VIRO JUVENI
NOBILISSIMO POLITISSIMO ET SOLIDA ERUDITIONE ORNATISSIMO
DN. GEORG. SIGISMUNDO LIEBEZEIT,
MEDICINÆ CANDIDATO DIGNISSIMO
FAUTORI ET AMICO SUO SVAVISSIMO
OB
FELICEM ET HONORIFICUM CURSUS ACADEMICI FINEM
DUM
SUMMOS IN ARTE MEDICA HONORES ET LAUREAM DOCTORALEM OPTIME PROMERITAM
PRÆMISSA SOLEMNI ATQVE ERUDITA DISSERTATIONE
DE
TUMORE OEDEMATOSO-PODAGRICO,
CUM APPLAUSU PUBLICO EXCIPIT,
AMICE ET SINCERE FELICIA OPTAT

D. MICHAEL ALBERTI,
PROF. PUBL. EXTRAORD. ET REIPUBL. NORIB.
PHYS. ORD.

NOBILISSIMO POLITISSIMO ET ERUDITISSIMO
DOMINO CANDIDATO
Συφημίαν
D. MICHAEL ALBERTI.

EXoptata ſe ſe offert occaſio, qua verum & ſincerum Elogium publico quodam ſcripto *Politiſſimi Domini Candidati* exponere ac profiteri, & cum epiſtola quadam gratulatoria maximè laudabilibus Tuis ſtudiis & conatibus applaudere poſſum. Diſſertationem quandam egregiam, negotium Podagræ quadantenus concernentem, ut ſpecimen ſolidæ Tuæ eruditionis pro acquirendis Dignitatibus Doctoralibus, publici Juris facis. Sed cum notitia Podagræ tam Theoretica, quam Practica adhuc paſſim multam crucem figere ſoleat, placuit propterea præſenti labore Lemma quoddam de *Podagra ſine Tartaro* ſive *ſine ſale* reſolvere, & de eodem Tecum amice diſſerere. Podagra quidem & ominoſum & odioſum nomen exiſtit, partim quia facile in alios ſuſpectos effectus & eventus transfigurari ſolet, dum vel retropellitur, vel in affectus Paralytodeos, aſciticos, hecticos, ſcirrhoſos, œdematoſos aut in ariduras, contracturas, & ſtupores modo conjicitur, alibi prolabitur, partim quia tale malum exſtitit, de quo & veteres & recentiores Medici, ex uberrima experientia conteſtantur, quod ſcandaloſum, refractarium & vix coërcibile ſit, de quo etiam Podagricus ille Crucifer *Sydenhamius* implicite profitetur, quod, qui jam diu cum malo hoc afflictus fuit, obſervationes ſuas de hoc morbo ejusque cura parum deſideriis & votis vulgaribus accommodare queat. Neque tale quidem ſolum malum exiſtit, hæc Podagra, ex ſua nuda & ſimplici indole, ſed adhuc majus malum evadit, ſi in ſua forma atque genio non exacte atque vere agnoſcitur, hinc tot Podagræ cauſales explicationes, vix in ſolatium miſerorum ægrotantium cedunt, quot

 hu-

humores corrupti & atrabilarii ſecundum veteres, quot flatulentiæ, & neſcias quales maligni vapores à Fieno, quot fermentationes à Williſianis, quot Nervorum debilitationes, & quot tandem ſalia a poſteris multis operoſe & anxie effinguntur & ſupponuntur. Ex ſingulis vero ejusmodi perſuaſionibus & opinionibus, nulla mihi incertior, & magis ridicula videtur, quam illa Podagræ Pathologia quæ cum ſale neſcias quo Pontico & auſtero macerata, & cum Tartaro aſperſa eſt, utinam modo Nitrum fuiſſet, quod ad communem conſenſum ab omni labe & præcipue putredine præſervare debet, ne indies Pathologia illa ſalſa in putrilaginem rueret. Hæc uti in omnibus morborum deductionibus ſontico quodam vitio laborat, ita tanto magis in Podagræ explicatione, quamvis affatim ſalſa, tamen ſemper falſa deprehenditur: unde placuit purgamentum quoddam præſenti conamine conficere, quo tandem ex auſtera illa ætiologia ſalia, & præcipue quidem famoſus ille Tartarus, educantur, ne hæc ultro animum humanum vellicent, & in judicii ſpaſmos & ſpirituum tormenta excitanda cedant: Hinc nihil aliud apponam & proponam, quam Podagram ſine ſale & Pipere, ſine Tartaro quovis i. e. quod Podagra a nulla ſalina Tartarea, materiali cauſa effective rodente, pungente, ſtimulante, pruriente, vellicante dependeat, quam rem primo per inſtantias ex hiſtoria facti proprie fluentes commonſtrabo, deinde ad objectiones vulgares, & hujus ſalſæ hypotheſeos defenſiones, breviſſimis reſpondebo. Quod itaque Podagra a nullo ſale dependeat, confirmat 1.) quod hic affectus non indifferenter quaslibet ætates corripiat, ſed quod ſit morbus certæ ætati proprius, ſiquidem familiarius poſt quadrageſimum ætatis annum, conſiſtentis nimirum ætatis periodo, ſubjecta occupare ſolet, quamvis rarius juniores homines invadat. Ex qua circumſtantia quærere licet, qui hoc ſuppoſitum ſal, hac demum ætate rodat, pungat, aut generetur atque proveniat? facile quidem excipi poſſet, quod otia dent vitia, & quod hac ætate ſubjecta talia ob otia & luxuriem ſalia hæc coacervent, & retineant! ſed æque facilis eſt exceptio, quod partim ſubjecta extra otioſum vitæ genus, hoc malum experiantur, & quod alia ſubjecta in ſimili otio-

ſa

ſa vita verſantia Podagram non ſubeant, quamvis æquali diæta & aere, aliisq; extraneis cauſis fruantur, & quod propterea non nudum otium ad hunc affectum diſponat. 2.) quî fiat ut hæc ſalia hac ætate pedes ſeu partes inferiores, & non indiſcretim univerſum Corpus offendant? cum vix ex cauſis phyſicis demonſtrari poſſit talis deſcenſus Tartari hac ætate in hæc loca contingens; excipi quidem poſſet, quod hac ætate hi aculei fiant graviores, adeoque tendant deorſum, ſed olet hæc exceptio petitionem principii, æque ac ſi dixerim, quod hac ætate ſalia in majori copia colligantur, ut propterea inferiora petant, quæ facilis quidem eſt ſuppoſitio, difficilis vero demonſtratio ſeu probatio; ſi quisquam ultro inſiſtere velit, quod hac ætate ſalia copioſius generentur, quæritur etiam ultro 3.) partim quî fiat, ut, dum inter annum ætatis quadrageſimum & trigeſimum quintum exiguum diſcrimen, tam quoad robur Corporis, quam quoad vires & vigorem animi intercedat, hoc ſal non hac ætatis periodo, ſed illa demum generetur? ubi iterum maximopere claudicat illa exceptio, quaſi in illo ætatis termino fibræ motrices laxiores fiant, ubi merito nexum deſiderare debeo, inter laxitatem fibrarum, & geneſin ſalium, dum ſalia minime ſub infarctu & oppletione ſpatiorum majorum, ſed ſub majori attritione, attenuatione & ſubtiliſatione, per concurſum validorum & frequentiorum motuum demum generentur, quod Chymicis accuratioribus innoteſcit; unde hæc excuſatio contra ſenſum & experientiam rationis & generationis ſalium eſt; quo accedit, quod falſa & ab omni Phyſico Chymico-Mechanica, tanto magis organica corporis vivi ratione aliena ſit ſuppoſitio, quaſi hac ætate, nimirum quadrageſimo vitæ anno & poſt illum proxime concoctio ſit debilior, unde ſalia per potulenta & alimenta, quin ipſum aerem accedentia & accerſita, non ita extenuari & ſubtiliſari poſſe, ſed denſiora & craſſiora obſidere corpus, & poris inhæreſcere; aſt citra illud, quod nuda hæc ſit ſuppoſitio omni ratione vacua, (dum quæſtio moveri poſſet, cur hoc non fiat trigeſimo quinto, ſexto, ſeptimo ætatis anno) ultro quæri debet, quî hoc non ita frequenter contingat, cur non in fæmellis? cur non in aliis ſubjectis? cur non in omnibus, quæ in hac ætate conſtituta ſunt? cur non in puerulis,

rulis, quorum textura eſt laxior, & qui tam acida quam amara, pontica & auſtera, acria & dulcia &c. affatim ingurgitant? cur non in femellis quibusvis, quæ vulgo quidem laxioris texturæ & otioſioris vitæ generis eſſe dicuntur? cur non in ſubjectis Cacochymicis, & Cachecticis hæc contingunt, ſed in ſubjectis de reliquo optime ſanis? &c. &c. 4.) qui hic affectus certis temperamentis familiaris ſit, & non indifferenter omnibus? qui hæc ſalia, hic Tartarus horridus, ſolùm in Sanguineo-Melancholicis, Sanguineo-Cholericis, Phlegmatico-Cholericis generentur, an non ſimili ratione in aliis ſubjectis generari queant, ubi odioſum ſane eſt, tantum exaudire debere, illas ſteriles traditiones & Theſes, omni ratione deſtitutas, quaſi hoc in tali & non alio temperamento fiat, ob rigiditatem & laxitatem temperatam fibrarum, & talem convenientem proportionem fluidi ad ſolidum, humidi ad tubulos, & quæ ſunt aliæ hujus furfuris nugæ, quas ſingulas recenſere piget, & fœtet, utpote quales plures ſteriles excuſationes in hac ſalſa pathologia luxurioſe occurrunt, quæ vero quia nimis acres & ſalitæ ſunt, appetitum deſtruunt & nauſeam conciliant, manet interea irreſolubile problema, qui in hiſce temperamentorum mixturis ſalia hæc Tartarea generentur? niſi quisquam impuras, & craſſas petitiones principii exſpectare & exaudire geſtiat 5.) quæritur ultro, quî hac prædicta ætate, ſal hoc præſuppoſitum has craſſas muſculoſas pedum partes vexare & offendere debeat, & non alias ſubtiles, nervoſas, membranaceas, tendinoſas, ligamentoſas, vel in aliis regionibus Corporis conſtitutas, vel in pedibus obvias partes. Vulgo quidem dicitur, quod hæc barbarica & Tartarea ſalia operentur in nervos, ſed effectus maximus deprehenditur in partibus muſculoſis, quæ ſub paroxyſmo, ita dici ſolito, hujus mali obrigeſcunt, in quibus etiam maximus dolor & Cruciatus percipi ſolet, cum alioquin probe peritis innoteſcat, cujus indolis ſit dolor in nervis, tendinibus & ligamentis; quin admirandum eſt, cur hoc ſal ſtimulans non cum longe vehementiori gradu perioſtia offendat, & longe alia dolorum ſpecimina inferat, & concitet, 6.) Contrariatur etiam huic Pathologiæ ſalſæ, ſenſus in Podagra obvius, qui non eſt rodens, pungens, acris, ſtimulans ſed tenſorius, tractorius, vibra-

vibrativus, palpitatorius, uno verbo ſpaſticus, quales ſenſationes a ſalibus pungentibus non proveniunt, quo loco facilis eſt illa explicatio exaudienda, quaſi hæc ſalia offendant fibrillas, quæ deinde tali ordine & ratione contrahuntur, ſed facilis etiam eſt demonſtratio, quod tales contractiones & obrigeſcentiæ ſine omni ſalino concurſu occurrere ſoleant, unde non neceſſe eſt, tanquam ex quadam prærogativa in Podagra ſalinum illum ſtimulum accuſare 7.) huc pertinet illa connexio, ex hac falſa Pathologia poſtulanda, quî fiat, ut hæc ſalia generentur in hiſce ſubjectis, quæ ante hac ſpontaneis ſanguinis evacuationibus adſuefacta ſunt, quid hæmorrhagiarum ceſſatio ad geneſin ſalium contribuat, cum longe ſimplicior ſit conceptus, quod eadem ad abundantiam ſanguinis faciat, cum etiam experientia teſte multi ex hæmorrhagiarum ceſſatione plethorici quidem deprehendantur, ſed non æque facile ſcorbutici, aut Podagrici, cujus rei magnum documentum ſiſtunt, homines plebeji, ſeu opificiarii, & ruſtici, qui quamdiu in agili vitæ genere verſantur, vix frequentes hæmorrhagias experiuntur, & nullam ſalium geneſin ſubeunt, ubi ſane iterum miſeranda & dolenda eſt illa excuſatio & defenſio, quaſi ejusmodi homines, maſculi imprimis per labores ſalia hæc iterum e Sanguine & toto Corpore removeant, & eliciant, quæ tamen antea in ſuo Corpore ſine omni dubio geſtarunt, & quæ ſub præſentia ſua tales effectus neceſſario exſerere debuerunt. 8.) magnum vero offendiculum præbet, illa circumſtantia, quod Podagra detur hæreditaria, quod propagetur in infantes; ubi conceptu, nedum demonſtratu difficile eſt, quî ſalia talia propagentur, aut qui corpus ita exſtrui debeat, ut tam cito Tartarei illi aculei & haſtæ generentur, vix prudens quidam acquieſcet, in nuda thetica ſuppoſitione, quia Podagra ex ejusmodi ſtimulis ſalinis concitatur, ita hanc etiam circumſtantiam fieri peculiari quodam modo; quaſi hoc fermentum acidum podagricum cum ſpiritu genitali communicetur; quæ nimis rudis eſt Philoſophia, quando tam craſſe modus fiendi occultatur, & loco excuſationis ſterilis illa exclamatio proponitur, rem eſſe veram, modum fiendi eſſe occultum, quamvis quidem non abnegem, quod dentur varii modi, qui in ſenſus &

men-

mentem noſtram non cadunt, illum vero fiendi modum, in hanc claſſem non pertinere, iterum firmiter ſcio 9) Non minus illud phænomenon admodum præjudicioſum eſt, quod Podagrici inſultus, quando ſemel defervuerunt per animi pathemata tanto magis non exſatiata, & citiſſime & efficaciſſime denuo revocari poſſint, ubi iterum urgenda erit neceſſaria illa connexio, inter animi motus & ſal pungens, quî fiat cum nunc ſalia illa ſuſpecta obtuſa reddita ſint, aut diſperſa & imminuta, quando Podagricus Paroxyſmus remittit, ut ſub illis patheticis commotionibus ſalia ſtatim & nova in promptu ſint, & confeſtim in pedes delabantur, & illico extemporaneo modo pungere iterato inchoent? quî fiat ut hæc ſalia iterum advolent & vellicent pedes, quando præprimis pathetici illi motus non exſatiantur? ſunt hæc talia problemata, quæ difficillime ex principiis falſæ Pathologiæ reſolvi poſſunt, niſi ridiculas & crinibus, ut ajunt, protractas explicationes patienter exaudire velimus, quæ vero cum ſale ſapientiæ deſtitutæ ſint, non ſatisfaciunt rationabilibus deſideriis 10.) accedit & illa circumſtantia quod varie, & ſæpe ſtatariam & periodicam podagræ reverſionem obſervemus, ubi attentioni commendo illam quæſtionem, quî contingat, ut hæc ſalia juſtis temporibus puncturas & ſtimulationes ſuas exerceant, ad quod commonſtrandum in corpore humano neque mechanica, neque mathematica, neque phyſica, neque hydraulica, & hydroſtatica neque Chymica dogmata ſatisfacere poſſunt, quamvis quidem petulans animus horoſcopa vaſa in Copore humano effingere quidem facile, ſed difficile demonſtrare queat, quo pertinet 11.) Quod podagra citra ullam neceſſitatem ad cauſam materialem conſuetudinalis facile evadat, ut adhibitis variis & vulgaribus acidum Tartareum deſtruentibus remediis, nihilominus hoc malum vel cedat, vel remittat, ſed conſueto tenore recurrat, ubi iterum nexus deficit, inter conſuetudinem & Tartarum ſive ſal perpetuo pedes pungens, atque crucians 12.) Cum venus ſecundum vulgare quoddam dicterium ad podagram diſponere debeat, arduum eſt ex hac cauſa geneſin ſalis arceſſere poſſe, niſi una diæta luxurioſa accuſari debeat, quo loco iterum illa difficultas remanet, quod talis lu-

xuries

xuries etiam omni abuſu ſalitorum vacua, tamen podagram invitet, aut cum abuſu ſapidorum ſtipata, minime indiſcretim podagram provocet, quod tamen fieri debebat, ſi hæc ſalia ſui juris eſſent, & hoc negotium nude phyſice contingeret, prout falſa Pathologia requirit; 13.) Impoſſibile etiam eſt ex hac falſa Pathologia demonſtrare poſſe, ad Hippocratis obſervationem, & commendationem, quî Venæ Iliacæ & Crurales in affectibus Iſchiaticis, femoralibus, hæmorrhoidalibus, Podagricis, Varicoſis, Coxendicum doloribus, imo ipſo fluxu hæmorrhoidali, quid quod, quî hi affectus, inter ſe invicem conſpirent: arduum erit hanc geneſin ſalium in negotio hæmorrhoidali commonſtrare, & diverſum decubitum eorundem, ad diverſas has regiones confirmare, & rationabiliter explicare poſſe, quî ſub moliminibus & motibus hiſce ſpaſticis, qui ad nullum alium, quam hæmorrhoidalem fluxum collineant, ſalia etiam in ullam æſtimationem venire queant? quî cum tempore ex regionibus ſuperioribus ad inferiores ſalia hæc delabantur? quem nexum ad venas prædictas habeant? cum longe ſimplicior atque verior connexio inveniri poſſit, in motu ſanguinis progreſſivo, in venis hiſce, conſentiente. 14.) Huc accenſenda eſt, illa analoga hiſtorico-Practica obſervatio, quod Podagra & affine malum Iſchiaticum per tempeſtivum fluxum hæmorrhoidalem aut tollatur, aut eximie emendetur, ubi omnis fiducia in hæc ſalia collocata, penitus cadit: quî enim poterit hæmorrhoidalis fluxus ſalia hæc è pedibus educere, ſi hæc antea fibrillis inhæreſcerent? quantum hujus ſalis rodentis per fluxum hæmorrhoidalem evacuari queat, ut, in comparatione ad reliquam Sanguinis quantitatem, reſiduus Tartarus, non tantæ poteſtatis exiſtat, quo ultro pedes vexare queat? & quî tandem eveniat, ut, quando Podagra jam habitualis reddita eſt, hæmorrhoidalis fluxus affectum hunc non tollat? & per conſequens Tartarum non educat? forte ſub tali ſtatu hi aculei nimis profunde & firmiter fibrillis ſunt innexi? ſed cur non poſtea Podagra indeſinenter affligit, quia ex hypotheſi perpetua eſſet Tartari præſentia in pedibus? 15.) Cum hac conſideratione conſpirat & hæc, quod Podagram multum levet, mitiget, & a frequentiori recurſu præoccupet, juſta, & quidem magis præſervatoria Venæ Sectio, aſt cur non Curato-

 ria?

ria? per quam forte ſimiliter ſalia educerentur; cur indiſcretim adminiſtrata Venæ Sectio hunc affectum exaſperet? quamvis ad hypotheſin Tartarum una eliminaret: quantum conferre poſſet Venæ Sectio, qua aliquot Sanguinis unciæ ſubtraherentur, adeoque paucum de illo ſale inimico una eliminaretur, ni intra breve tempus illud ſal regeneretur, & priſtinam tragœdium denuo luderet, quod vi Pathologiæ ſalſæ evenire deberet, quamvis non ſoleat, ut ita cum experientia deſtruatur tota hæc excuſatio 16.) Quin multam & neutiquam ſuperficiariam attentionem meretur illa circumſtantia, cur hæmorrhoides ſuppreſſas, aut male & difficulter perrumpentes Podagra inſequi ſoleat? quis hic ſubeſt conſenſus ſalium Tartareorum cum locis hæmorrhoidalibus? cur hæc ſalia tunc demum generantur, in hiſce ſubjectis, quando hæmorrhoides hiſce difficultatibus laborant? cur non in aliis ſubjectis hæc geneſis ſalium occurrit, quæ nulla plane molimina hæmorrhoidalia experiuntur? quid plenitudo ſanguinis contribuat ad geneſin ſalium, & quidem nunc pedes infeſtantium? cur ex hæmorrhoidum impedimentis ſalia in pedibus generentur aut eo delabantur? cur hæc non quaquaverſum & in univerſo Corpore diſpergantur? 17.) Animadverſione etiam indiget, veterum Medicorum obſervatio, quod Podagra Evnuchos non invaſerit, qui tamen in lauta, delicata & luxurioſa diæta vixerunt, ubi merito interrogandum, qui illis temporibus (ſcio enim quod univerſalitati hujus obſervationis, poſteri obloquantur) in Evnuchis, ſub tam apta diæta & vitæ ratione ſalia hæc non genita fuerint? quid venus contribuat ad Tartari geneſin? ſicuti Hippocrates eloquitur, quod pueri, qui venerem nondum experti, podagram non experiantur, & cur adultiores in hoc actu luxurioſi, frequentius podagram ſubeant? quæritur, quæ hic poſſit inveniri connexio, cum ſalium proventu, ſepoſitis vero omnibus petitionibus principii. In hujus phænomeni explicatione non penitus contemnendus eſt tam *Hippocrates*, quam *Galenus*, qui paſſim culpam conjiciunt, in plenitudinem & abundantiam humorum, quamvis alias adhuc rationes intermiſceant, & cum hiſce utiles cogitationes confundant, in quo tamen veterum ſimplicitati aliquid condonandum eſt, qui tamen multam laudem promeruerunt, in

ſtu-

ſtudio illo, in quo hiſtoriam morborum non parum exacte anno-
tarunt. 18.) Meretur ultro aliquam penſitationem conſpiratio cal-
culi cum podagra, quam non modo veteres, ſed & recentiores ab-
unde obſervarunt: quæſtio hic moveri poſſet, an hic conſenſus
ex Pathologia Tartarea demonſtrari queat? quî hic aſcenſus &
deſcenſus in hæc diſtincta loca, explicari & confirmari poſſet?
quo ordine fluxus hæmorrhoidalis, Nephritis calculoſa, Poda-
gra, & Genealogia Tartari connecti queant? Quisnam occur-
rat aditus & reditus ſalis e renibus in pedes, & vice verſa? quî ut-
plurimum uno eodemque tempore ſalia hæc tam renes quam pe-
des ſtimulare ſoleant? an forte ſalia hæc habebunt harmoniam per
intercurrentes ſpiritus? parturiunt montes &c.? cur alius eſt ef-
fectus hujus ſalis in renibus per ulcerationem manifeſtus, & in pe-
dibus per nudam roſionem ſuppoſitus? quî hæc ſalia hac ætate,
nimirum completa virili, qua hæmorrhoides externæ & varices
evenire deberent, hunc conſenſum & inveniant, & ſervent, ut
renes & pedes attingant? cur non maturius pedes aut renes, cur
non ſerius? quam hiſtoricam circumſtantiam iterum minime
Chymica illa Pathologia explanabit. 19.) Non penitus etiam ne-
gligenda eſt illa obſervatio, ex hiſtoria Podagræ deprompta,
quod femellæ rarius Podagram experiantur aut præ viris infre-
quentius ſubeant; & quamvis quidem veterum obſervationi in
noſtris Climatibus penitus ſubſcribere non audeam, quaſi ad *Hip-
pocratis aphoriſm.* 29. *ſect.* 6. mulieres non Podagra laborent, ſi
non menſes ipſi defecerint, attamen hæc obſervatio, non abſolute
poſtponenda eſt, dum variæ femellæ podagram non maturius ſu-
ſcipiant, niſi poſt menſium ceſſationem, cujus rei notatu dignum
documentum allegare poſſum; novi viduam adhuc vivam, quæ
octogeſimum ætatis annum attigit, hæc eſt Sanguineo Melan-
cholica, plurimorum liberorum mater, quæ ad ſeptuageſimum o-
ctavum ætatis ſuæ annum Venæ Sectionem cum euphoria admiſit,
quia ſemper Plethorica extitit, quamprimum vero ob famoſam il-
lã, & vulgo creditã ſpirituum vitalium conſervationem, huic San-
guinis ventilationi valedixit, perfectam podagram incidit, qua ad-
huc laborat, quamvis per totam vitam nullum eminentem aut
Chronicum ſpaſticum affectum experta fuerit! hinc quæro? un-
de ſub hiſce circumſtantiis ventriculus ita confeſtim alteratus

eſt, ut ſalia talia famoſa gignat, licet vidua hæc in accuratiſſima diæta verſetur, & plurimum ſalis & ſapidorum uſum evitet? qûi eveniat, ut aliæ femellæ poſt menſium ceſſationem hunc affectum experiantur; qûi vero infrequentius eundem ſubeant ac maſculi, dum tamen creduntur eſſe torpidioris naturæ, dum in otioſo vitæ genere degunt, dum ſimiliter tales femellæ vino & diæta ſapida & luxurioſa fruuntur: quamnam habebunt prærogativam præ viris, ut in illis ſalia hæc acida, volatilia, Tartarea, non tam frequenter generentur; quamvis omnes occaſiones in illis ad citiorem ſalium horum geneſin concurrant, quænam hic miſeranda Corporis diſpoſitio & variatio effingi & excogitari poteſt, ne tota excuſatio & explicatio ſordeat? plures poſſem in hac circumſtantia ſuppeditare inſtantias, ni brevitas ſpatii præfixi, me ad alias conſiderationes admoneat; 20.) miraculoſus præterea eſt, ille millies millenis exemplis comprobatus caſus, quod dentur homines, qui in maxime ſalina diæta conſtituti ſunt, ubi non modo aqua ſalibus acidis eſt inquinata, ſed tota conſuetudo ad ſalia propendet, qui tamen per totam vitam nullam Podagram perſentiſcunt: lepida illa eſt, quæ occurrit exceptio, & reſponſio, nimirum Corpora ſunt diverſa, fibrillæ vel nervi ſunt rigidiores, vel laxiores, aſt qûi exinde demonſtrari poteſt, quod ſalia non ſimili facilitate, in iisdem generentur; non ſufficit ſolum fallaciam non cauſæ ut cauſæ proponere, aut cauſam quandam ex aere captare & obtrudere, ſed da demonſtrandi: unde quia demonſtrationes rationabiles, & juſte cohærentes in ejusmodi theoria admodum tardæ, cauſarum vero inventiones præcipites ſunt, latet me hercle error in receſſu, de qua re multa dici poſſent, ſi tempus permitteret. Cur opificiarii & ruſtici, qui ſal cum pane, caſeum ſapidum, butyrum largiter ſalitum, carnem cum ſale & fumo abunde imprægnatam comedunt, non experiuntur podagram? rigoroſum hic audio reſponſum: hi elaborant iterum ſal. Sie arbeiten das Saltz wieder heraus, crediderim vero, quod multum ſalis per laborem ex ſanguine regeneretur, & per diætam reparetur, ut tantum ſalis ſemper maneat in Corpore, quantum ad Podagram ſufficit excitandam: ſed piget atque pudet pluribus ad ridicula talia regerere. 21.) Cum hac circumſtantia, convenit & proxima alia, quod homines vere ſcorbutici, non vero vulgo tales

cre-

crediti, aut ad communem ſenſum dicti; non tam frequenter Podagrici deprehendantur, quales ad hypotheſin falſam neceſſario eſſe debeant, hi turgent ſale tali acri, & quidem fixo, tam ſanguini, quam fibris firmius inhærente, & tamen ita frequenter Podagra non laborant, ſed longe alias paſſiones experiuntur: Scio equidem quod Fautores Pathologiæ falſæ aſſerant, ſcorbuticos frequenter Podagra corripi, ſed eſt magis cerebrina hæc ſpeculatio, & ſuppoſitio huic Pathologiæ accommodata, quam per ipſam hiſtoriam facti obfirmata, facilius enim quicquam fingitur, non facile vero demonſtratur, 22.) Dantur etiam Podagrici, qui, quamvis ſelecta & accurata diæta fruantur, abſtinentes à ſuſpecto uſu ſapidorum, ſalinorum, vinoſorum, attamen hos cruciatus experiuntur, in quo Pathologi falſi perquam anxii & confuſi ſunt, donec hujus phænomeni cauſam excogitare poſſunt, ſemper tamen ita felices exiſtunt, ut ἀπὸ μηχανῆς ſal quoddam inveniant, quod ad præſentem caſum applicare ſolent, quamvis ſub confuſa totius illius negotii deductione. 23.) Maximopere vero ſcandaloſum & præjudicioſum eſt, quî per remedia ſanguinem edulcorantia, repurgantia, à ſalibus & Tartaro liberantia, acidum abſorbentia, tam parum Podagra mitigari, vix unquam vero curari queat? quæ tamen indicatio therapevtica ad hypotheſin falſam abſolute proficere deberet, ut remota tunc cauſa materiali, effectus rodens vellicans cedat, atque deſinat. 24.) Quid quod illud merito obſervari debet, quomodo ex retropulſa Podagra, non tam vitia, quæ ſalibus aſſignari poſſint, aut debeant, oriantur, ſed potius motus alterati prodeant, ut ſunt internæ inflammationes, congeſtiones, ſpaſticæ, aut convulſivæ tractiones, infarctus & oppletiones, & exinde demum propullulantes ſcirrhi, effectus Cachectici, Hectici, aliique, quales ſinguli ſalinis quibusdam inquinamentis perperam adſcribuntur: ſed occurrit tunc nova illa difficultas, quî effectus tales rationabiliter à ſalibus illis ſuſpectis deduci queant? 25.) Cum hac conſideratione convenit & alia, nimirum quod Podagra ita cito retropelli queat, ut conceptu difficillimum ſit, quî tam repente ſalia talia è pedibus ad interiora abdominis exprimi & proprimi poſſint? quæ tamen alias communiter firmius fibrillis innexa & infixa finguntur, unde repentina Podagræ retropreſſio non con-

gruit, cum reliquis circumſtantiis in hac Pathologia advertendis. 26.) Ex experientia edocti quidã non male profitentur, quod Narcotica in Podagra noceant, quod inter varios alios allegavit A. N. C. *Raygerus dec. 3. an. 2. obſ. 21.* cujus rei alii Pathologiæ ſalſæ faventes, ex longe alio capite, quam ex hac Pathologia cauſam reddunt, nimirum quaſi cum illis naturæ motus turbentur, ſiquidem conſtat, quod Opiatorum uſum in Podagra ſequantur ſtupores, tumores Oedematoſi, aut Paralytodei eventus, aut ſecundum *Wedelium in Opiologia tophacea durities*; hic ſane, remotis omnibus petitionibus principii, arduum erit hanc obſervationem connectere, cum theoria ſalſa, ut exinde liqueat, quod in ſalibus culpa non lateat. Quod vero adhuc attinet, paucas illas & rariſſimas obſervationes de Podagra ex eſu ceraſorum acidorum, vid. *A. N. C. Dec. 3. an. 3. obſ. 46.* ex uſu ſpiritus vitrioli *Tachenius Hippocr. chym.* aut acetoſitatis Citri orta, licebit merito, in illis hoc dubium movere, an certò, acido illo ſali culpa adſcribi poſſit, an non potius hæc in ſubjectis, ad Podagram ratione ætatis, temperamenti, ſexus, vitæ generis, & aliarum circumſtantiarum diſpoſitis, occaſionem ſuppeditaverint, ut ſpaſticæ tales commotiones ſuſceptæ fuerint, ſiquidem à ſana ratione non alienum eſt, quod vitia concoctionis & digeſtionis, ad motus ſanguinis alterationem concurrant, cujus rei documentum præbent, perturbationes menſium & hæmorrhoidum, ex perverſa diæta: *vid. Dec. 2. an. 5. obſ. 46. Ledelii ab eſu Carpionis Podagra*; nam quæſtione adhuc opus eſt, quî hæc acida in pedes & non ſtatim in primas vias, in partes interiores, aut alias nervoſas, effectum ſuum ſtimulantem dimiſerint? cujus prærogativæ, niſi per petitionem principii, nulla ratio vera reddi & excogitari poteſt; vulgo quidem in ventriculum conjicitur omnis culpa, quaſi ille ſalia talia, vel non recte ſubigat, aut alteret, vel plane generet, & per primas vias citius dimittat, aſt qui demonſtrari poterit, prærogativa illa ſuppoſita unius ſtomachi præ alio, ad tolerandum, & citius transmittendum acidum tale fermentativum peccans? quî hoc confirmari poſſit, ſine habito reſpectu ad differentiam ætatis, ſexus, temperamenti, morum, conſuetudinum, diſpoſitionis hæreditariæ, quæ tamen ſingulæ circumſtantiæ, in Pathologia Podagræ, exquiſite obſervandæ ſunt. Multa etiam de vinis Tartareis

reis, acidis, facile fermentantibus in Patrociniũ ſalſæ hujus Pathologiæ proponuntur, quæ vero etiam cõmuniter experientiæ contrariantur, cum ſimiliter alia vina ſpirituoſa & calida, aut ſulphurata ad Podagram diſponant, non tamen quia acidum quoddam ſuppeditant, ſed quia ſanguinem vehementer cõmovent, atq; impellunt, propterea non omnes qui vinis talibus utuntur, Podagram experiuntur, ubi nimis craſſa eſt illa provocatio, ad differentiam corporum phyſicam & mechanicam, quia ſolum in theſi ſubſiſtit, & in hypotheſi deficit; vel etiam tales, qui vina talia quovis ſtudio evitant, Podagram nihilominus ſubeunt. Cura Podagræ cum lacte, ex qua aliqui in Podagra ſalia accerſere volunt, non eſt univerſalis & promeruit huc usque obſervationibus Medicis inſeri, de quo experimento agit *Greiſelius de cura lactis in Arthritide, Dolæus in A. N. C. Dec.* 1. *an.* 6. *&* 7. *obſ.* 52. *Febrius dec.* 2. *An.* 2. *obſ.* 3. Cum vero lac habeat etiam temperantem, demulcentem, lenientem, emollientem virtutem, ſane ſi unquam lac in Podagra conducit, non propter edulcorationem, & acidi involutionem, quæ aſſertio petitionem principii olet, ſed propter prædictas qualitates proficit. Et unde magis rigoroſe ſalſi Pathologi Tartarum in Podagra defendere laborant, quam ex exſudante & exareſcente calcarea, tophacea, circa articulationes contingente ſubſtantia, in contumaciori podagra. En Tartarum ſine ſapore! en ſal ſine acido! en calcem ſubtiliter terreſtrem & inſipidam, quæ provenit ex, porulis impreſſa, ſubſtantia lymphatica gelatinoſa, tenerrime poris inhæreſcente, & ſub acceſſu aeris exareſcente, quæ è ſubterjacentibus tendinibus, nunc rigide conſtrictis, expreſſa eſt, & quæ ab omni ſapore acido & Tartareo vacua exiſtit: tanto magis vero, ſi in ſubjectis quantiſper humidis externa refrigerantia & coagulantia in uſum tracta fuerunt, qualia porulis impacta deinde in talem calcaream conſiſtentiam tranſierunt; longe ſane aliam faciem Podagra haberet, ſi ita pedes ſale macerati eſſent, ut ſal hoc in conſpicuis moleculis exprimi poſſet, unde nimis craſſus mihi hic videtur conceptus, & a ſana ratione quam maxime alienus, qui tophaceam hanc ſubſtantiam, pro ſale effingit & obtrudit. Poſſem ſi tempus, & ſpatium conceſſerit, hujus negotii plures rationes & demonſtrationes ſuppeditare, ſive pluribus adhuc oſtendere, quod Podagra à nullo ſale ſive acido

ſive

ſive alio dependeat, ſed quomodo longe verior & rationabilior reſpectus haberi debeat, hæmorrhoidalis negotii in Pathologia Podagræ, quod jam perſpicue & ſolide deduxit *Excellentiſſimus D.D. Stahlius in diſſertationibus de Podagra, de Calculo, de hæmorrhoidibus internis & externis & in Pathologia ſua*; quo breviſſimis adhuc annectere placet, *Foreſti obſervationem* 1. *Lib.* 29. ubi, dum de cauſis Podagræ diſſerit, notanter dicit: *his etiam ſi accedit conſuetarum excretionum NB forte hæmorrhoidum vel aliarum ſuppreſſio, major fluxio in articulos irrepſit*; *conferatur obſ.* 4. *citati libri.* Sed acquieſcam, cum pauca adhuc verba mihi ad te, *Nobiliſſime & Præſtantiſſime Domine Candidate* dicenda ſint. Volui & debui, ut noſti, ex toto animo tuis cœptis & egregiis conaminibus applaudere. Valedicis tandem *Vir Juvenis Politiſſime* ſtudiis academicis, cum multa laude: acquiſiviſti benedicente divina clementia ſcientiam & peritiam Medicam, ſolidam, accuratam & diſtinctam, ſat maturus es ad altiora conamina, & quo Patriæ tuæ inclaeſcas talis, qualis inter nos fuiſti, dignis nimirum & laudabilibus moribus ornatus, judicio optimo inſtructus, ſcientia ſolida præditus, animo continenti, modeſto, & quem commilitones Tui æſtimarunt, ſuavi politus, & virtutibus ſane elegantibus atque dignis præſtantior redditus; hiſce accedit quanta diligentia, atque laudabili fervore, ſtudia tua perpetuo proſecutus ſis, & talem nunc eruditionem adeptus, qualis te & in Paria & inter exteros, certo commendabit. Obtuliſti modo talia diligentiæ & ſcientiæ ſpecimina, quæ decus & honorem Tuum nunquam delebunt. Gaudeo adhuc, quod cum applauſu publico ſub meo Præſidio, diſſertationem ventilaveris, variisque calcar addideris, quo ad ſimilem ſolidam & egregiam eruditionem pertingere queant. Gaudeo de Te, ut auditore quondam quodam, ex optimis & ſuavisſimis, ſelecto; Et qui modo exteras regiones & Batavorum Lycea adiiſti, eoque ipſo pulchram tuam voluptatem majores ſcientiarum apparatus colligendi, obſignaſti, macte nunc eſto hac virtute, perge viriliter inſiſtere hiſce honorificis tramitibus, & indeſinenter divinam benedictionem exorare, ſic nulla Tibi unquam deerit & tranquillitas animi, aliaque exoptata proſperitas. Lauream nunc Doctoralem obtines, jam dudum promeritam, nunc vero tanto majori cum honore, quo magis eruditio Tua confirmata eſt. Deus benedicat tuis dignitatibus, & futuris conaminibus largisſime, annuat cum gratia Tuis cœptis, promoveat ſalutaria Tua conſilia, augeat Tibi vires animi & corporis, & omnia quæ ſunt proſpera, utilia & neceſſaria, ex abundanti in Te effundat. Stet Tibi ad dextram, Angelus Domini, ſub reditu inſtante in Patriam, efficiat ut ſalvus & incolumis Tuis in exoptata proſperitate conſtitutis, Tu tandem iterum reſtituaris. De me omnia paratisſima humanitatis officia ſemper promitto; de Te vero ulteriorem Favorem & amicitiam deſidero. Vale. Dab. Hal. Magdeb. d. III. Calend. Mart. A. MDCCXIII.

Typis CHRISTIANI HENCKELII.

NOBILISSIMO

DOMINO CANDIDATO

OMNIA FAUSTA!

PRÆSES.

DIgniſſimum eſt notatu effatum illud Salomonæum; *Hoc inveni, quod Deus fecerit Hominem rectum, & Ipſe ſe miſcuerit infinitis quæſtionibus.* Ubi vocabulum, quod interpretes *recti* nomine efferunt, ſubſtantiva forma alibi à Septuaginta Interpretibus etiam vocula *ἁπλότητος* ſeu *ſimplicitatis* effertur: Quemadmodum, quod Hieronymus *quæſtionum* vocabulo effert, Vulgata *cogitationis* voce, & aliqui *Inventionis* nomine, exponunt. Lutherus exprimit: Sie ſuchen viel Künſte. Quemadmodum, autem inter rectitudinem Geometricam, Phyſicamque, & moralem, *ſimplicitatem*, & ut Luthero placuit, *ſinceritatem*, planiſſima eſt analogia; Ita videtur etiam omnino *moralis rectitudinis* manifeſta deſignatio in mente fuiſſe, ex eo, quod ipſi directè opponatur, *implicatio*, & *inquiſitio*, *multitudinis* atque *varietatis cogitationum, inventionum, quæſtionum.* Sane verò non ſolum eodem ſenſu, ſed vix non adhuc luculentiore, idem Eccleſiaſticus alibi celebrat, quod *Deus opera ſua plano* prorſus *ordine, juſto tempore, & tranquillis proceſſibus, perficiat; Homines* autem, *laborioſis & perplexis ſuis machinationibus relinquat, ut in* illis & *vanitatem*, & *ærumnoſum* atque *anxium laborem*, exantlandum ſuſcipiant & exerceant. Rectè vero Metaphyſici, reali Entitati ſuæ, aſſignant, *Unitatem, veritatem*, atque *bonitatem*; Ubi, ut ipſi *veritati, unitas* atque *ſimplicitas* convenit, & quælibet *veritas*, non niſi *unum* eſt ens atque *ſimplex*: Ita rectè etiam illud intelligitur, quod nihil niſi *unum* ſit, quod *verum* eſt, & nihil, niſi *verum*, ſit *bonum.* Elucet autem certe hæc *una veritas*, & *vera bonitas* ex omnibus factis atque inſtitutis Divinis;

)(quo-

quorum *ſimplicitas*, immenſam illam *ſapientiam* Creatoris tanto magis admirandam reddit, quantò ampliùs mortales, cum *multiplici* ſuo *labore*, *vanitatem varietatis* perpetuo teſtatam reddunt, & ex inanitate atque implicatione, nunquam ad felicem aliquem exitum pertingere valent, niſi per *unitates*, & *ſimplices* veritates, intricata ſua cœpta enodaverint & enucleaverint. Elucеſcit hæc res ex innumeris, tam circa *mixtiones* atque *compoſitiones*, quam *coagmentationes*, *aggregationes*, & *conſtructiones* phyſicas, exemplis. Quò vero evidentiore teſtimonio, quam ipſius *Motus*? Qui, cum ſemper & abſolute nihil aliud ſit, quam *Una* res: In ſummam tamen confuſionem implicat mortalium animos, dum â poſteriori, â corporearum rerum *varietate*, in quas influit hic atque agit, & inter quas, varia reciprocatione verſatur, ipſi *motui* qua tali, velut infinitas *varietates*, & iterum, *reactiones* materiæ in motum, ita affingunt, ut in labyrintho hoc, tanquam in abyſſo aliqua, & rem ſuam, & ſpem omnem bonam, ita amittant, ut nihil niſi laborem, & toto hoc ipſo, nihil tandem, niſi vanitatem, aſſequantur. Sanctam Veritatem teſtor, quod â multis jam annis, mentem meam graviſſime perculerit, contemplatio illa, quod circa *inſtitutionem* atque *conſtitutionem* rerum naturalium, tanquam ſupremæ Divinæ Sapientiæ effectuum, non niſi *ſobriè*, *verecundè*, imo *venerabundè*, verſari deceat atque occupari, animum & intellectum humanum; dum utique veritatem harum rerum indagare atque comprehendere aggrediens, quid aliud molitur, niſi ut *Sapientiæ* Divinæ inceſſum & progreſſum detegere, pro ſcopo ſibi præfigat? In quo vero negotio, frivolè atque temerè verſari, quid aliud eſt, quam Divinam Sapientiam pro negotio ludicro, & per otium atque luſum facile denudando, habere. Ab hoc nempe fundamento aſſurgit, imperitia illa, nedum inſcitia, in ſcrutinio, tam per *hiſtorias* & *obſervationes* phyſicas, quam *operationes* Chymicas, enucleandarum *mixtionum* at-

que

que *compoſitionum* rerum inanimatarum; & *materialis mechaniſmi*, atque *finalis organiſmi*, ſyſtematum animatorum: Et paſſim ridiculæ illæ *necesſitates*, ipſi *materiæ* adſcriptæ, quæ unicè â neceſſaria proportione *ad finem*, æſtimandæ atque deducendæ erant. Ingens autem harum confuſionum ſpecimen & exemplum, ſiſtit ipſum negotium *Vitæ*, ſeu vitalium corporis conſervatoriarum actionum. Quæ, ut in integro ſano ſtatu vivi corporis, perpetuis *therapevticis* actionibus innituntur; Ita harum proportionata intenſio, atque intenta vigil, imo ſollicita, directio, adverſus magis urgentes moleſtias, nempe *Febris*, quantis turbinibus implicuerit mortalium mentes, ex eo luculentiſſime patet, quod Febris *in ſe* & *directè*, pro *morbo* habeatur: quæ potius toto *ſalutari*, & ſubinde ſimpliciter *neceſſario*, ſcopo, ſuſcitatur atque dirigitur. A quo errore, fieri aliter non potuit, quin praxis deinde formaretur, ita perplexa atque aliena, ut neque ratio cum effectibus, nec eventus cum ratione, ullo modo in juſtum parallelismum redigi valerent. In qua re latiſſimam certe culpam habet, neglectus ille, circa obſervandas, & recte intelligendas, Avtocraticas ſeu ſpontaneas febrium ſanationes; Quæ, licet tam immenſo numero, perpetuò ſenſibus ipſis occurrant, tamen ad animos hominum, intricatis & inanibus curis totos immerſos, vix usquam aditum invenire potuerunt. Non patitur tempus neque fert omnino inſtituti mei ratio, prolixius has res exſequi; Sed venit earum in mentem, occaſione Tuæ NOBILISSIME DOMINE CANDIDATE, Diſſertationis inauguralis, qua thema tractandum ſuſcepiſti, ſimplex quidem atque planum, ſed eo ipſo non ſolum verum, verum etiam apprime bonum: Adeo certe egregium uſum practicum involvens, ut quicquid contra *Abſtinentiam* hanc prudentem, ſuſcipitur atque tentatur, non irritum ſolum ſit, ſed infauſtum, nempe noxium. Sanæ videlicet rationi, ex inſtitutione divina ipſa reſultanti, *contrarium*; quam inſtitu-

tionem non ſolum *negligere*, ſed *contemnere*, imo *corrigere* velle, uti nuper ſcripſi, & conſtanter tueor, non ſtolidum ſolum eſt, & infelix, ſed profecto, ſi res cordatè æſtimetur, etiam impium. Senſit hoc jam pridem, quantum ſatis erat, Hippocrates; E cujus monumentis, quid quæſo & certius, & numeroſa repetitione, luculentius, emicat, quam unum illud, quod nimio pluris fecerit, obſervationem, atque conſervationem tranquillam, febrilium motuum, & tenuem illam diætam, quam totis libris de Diæta tam reliqua, quam præſertim acutorum morborum, delineavit; quam omnem reliquum artificialem apparatum aut conatum, ſalutari tractationi febrium impendendum. Sed, uti ſatis eſſe poteſt, hæc per occaſionem attigiſſe; Ita Tibi de hac ſcientia pragmatica, quam ſpecimine hoc oſtendis, gratulor: Et uti illam, non ſolum è recta ratione ſed etiam plurium jam annorum practica peritia, comprehendiſti, ita ut eandem etiam ultrà, memori mente retineas, & in ulteriori praxi, perpetuo uſu frequentes, commendo. Ita dum facis, quæ Divino in humana natura inſtituto conſentiunt, habebis etiam tanto certius, Divinam Benedictionem adſtitem, uti Sapientiam Divinam Antiſtitem. Quam ſemper ante oculos habere, & venerabundis precibus exorare, vigili vero ſimul & ſolicita cura ſequi, uti omnium noſtrorum cœptorum felicis eventus unicum fundamentum exiſtit; Ita huic inſiſtens, neque vacillabis, neque ceſpitabis. Ego Tibi ubernam Divinam Gratiam ad animi, corporis, atque praxeos Medicæ felicitatem, ſincero affectu comprecor, & inde omnia fauſta atque proſpera, ſecurus ominor. Vale. Dab. die 14. Mart. MDCCXIV.